

Kindheks Nadesh. (Foto Diederik Meijer)

De kindheksen van Congo

Gepubliceerd: 16 november 2007 01:10 | Gewijzigd: 16 november 2007 01:15

Door Koert Lindijer

Kinshasa, 16 nov. „Kijk, daar vliegt weer zo’n kindheks”, wijst de man naar een grote vogel die over hem heen scheert. „Zij daar in de lucht maken ons ziek.” De man heeft een verlamde linkerhand. De verlamming trof hem plotseling. „Ik ging naar de medicijnman, maar die kon de slechte geesten niet verdrijven.”

Net als overal in Afrika, zoekt in Congo menigeen voor zijn ziekte soelaas bij de oude, gerespecteerde ‘dorpsdokter’. Hij onderhoudt contacten met de spirituele wereld. Met een masker en in trance laat hij gedaantes verdwijnen. Magie en werkelijkheid lopen in elkaar over.

In deze wereld vol mysteries kregen vroeger ouderen en (vooral) weduwen de schuld van tegenspoed: zij waren heksen. In Congo is de wereld van de geesten echter gecorrumpeerd. En kinderen zijn daarvan het slachtoffer. Tegenwoordig worden zij van hekserij beschuldigd.

Remy Mafu schat dat alleen al de hoofdstad Kinshasa 25.000 tot 50.000 straatkinderen telt. 70 procent werd dakloos nadat ze waren bestempeld als heks, aldus een rapport uit 2006 van de Amerikaanse organisatie Human Rights Watch. Mafu richtte een organisatie op om deze kindheksen te helpen.

„Het is een sociaal probleem”, zegt hij. „Contacten met de geesten was altijd het domein van ouderen. Kinderen werden nooit van hekserij beschuldigd.” Maar hekserij geeft arme en wanhopige ouders een excuus om kinderen het huis uit te gooien. „En die kinderen geloven in hun eigen

hekserij, omdat zij anders niet kunnen verklaren waarom hun moeders hen in de steek laten.”

Ook volgens Javier Aguilar van de VN-kinderorganisatie Unicef in Kinshasa is hekserij niet nieuw. In de krant Christian Science Monitor zei hij onlangs: „Maar hekserij werd nooit gebruikt tegen kinderen. Tien jaar geleden begon de perceptie over kinderen te veranderen. Toen kwamen er door de oorlogen gevaarlijke kindsoldaten. Kinderen zijn nu een bedreiging – en worden gebruikt als zondebok.”

Zoals de veertienjarige Nelphy Lelu. Hij droomde over een man in zwarte kleren die een mes in zijn lichaam stak. Hij had de droom net nadat er iemand in zijn familie was gestorven. „Ik vertelde het aan mijn moeder en die begon me van hekserij te beschuldigen. Ze zei dat ik verantwoordelijk was voor het sterfgeval en gooide me het huis uit. Ik ging naar mijn oma. Die sloeg me elke dag, om de slechte geesten uit mijn lichaam te verdrijven. Ik kon de pijn niet meer verdragen. Nu leef ik op straat en steel ik.”

Is hij werkelijk een heks? Nelphy piekert lang voordat hij de vraag beantwoordt. „Veel van mijn vriendjes op straat geloven dat ze heksen zijn. Ze vertrekken 's nachts naar een onzichtbare wereld van heksen en geesten. Maar ik kan daar niet in geloven.”

Hoe kan het dat kinderen het huis worden uitgezet? Gastvrijheid is de hoeksteen van de Afrikaanse beschaving. Het is schandalig, ja onmogelijk om een familielid de deur te wijzen. Bovendien betekenen kinderen trots en vreugde, ze vormen de reden om te leven.

Maar de corruptie die sinds de onafhankelijkheid (in 1960) groeit, de economische moeilijkheden en de sociale crisis in de steden, hebben het incasseringsvermogen en de spankracht van de Congolees bijna gebroken. Steeds vaker verliest hij de dagelijkse strijd om te overleven.

En een beschuldiging van hekserij verschaft hem het excuus een hongerig kind te verbannen. Een kind dat in bed plast, agressief gedrag vertoont, vreemde ogen heeft of slaapwandelt kan een heks zijn. Zo wijdverbreid is het verschijnsel inmiddels, dat in de twee jaar geleden aangenomen, nieuwe grondwet een clausule is opgenomen dat kinderen niet van hekserij mogen worden beschuldigd.

Steden behoren tot de meest asociale plaatsen op het continent. Aan ieders misère valt te verdienen in de Congolese hoofdstad. „Priesters van duizenden born again-kerkjes drijven tegen betaling van tien dollar de geesten uit”, vertelt hulpverlener Remy Mafu. „Ze slaan de kinderen om de duivel in hen te verslaan. Dat is een lucratieve business geworden.”

Sociale misère draagt bij tot religieus fundamentalisme: de groei van de verlossingskerkjes en van profetische magiërs is gigantisch in Kinshasa, net als in andere Afrikaanse hoofdsteden. Ze adverteren in kranten en op radio en tv. Ze bieden soelaas tegen hekserij.

„Hekserij is een groter probleem in Congo dan aids”, meent Jean-Marie Kalonji. Hij drijft slechte geesten uit en schreef er een handleiding over: 'Afrikaanse hekserij, strategieën voor verlossing.' Bij reinigingsceremonieën bewerken priesters van sommige kerkjes de kinderen met ijzeren staven, ze voeden hen palmwijn of laten hen schelpen inslikken.

Mafu pleit voor een hard optreden tegen deze kerken, maar weet dat er

geen effectief staatsgezag is om ze aan te pakken. Het probleem van de kindheksen wordt steeds groter. Hij verzucht: „Kinderen zijn de toekomst. Maar wat is de toekomst van ons land met dit soort kinderen?”

[advertentie]

